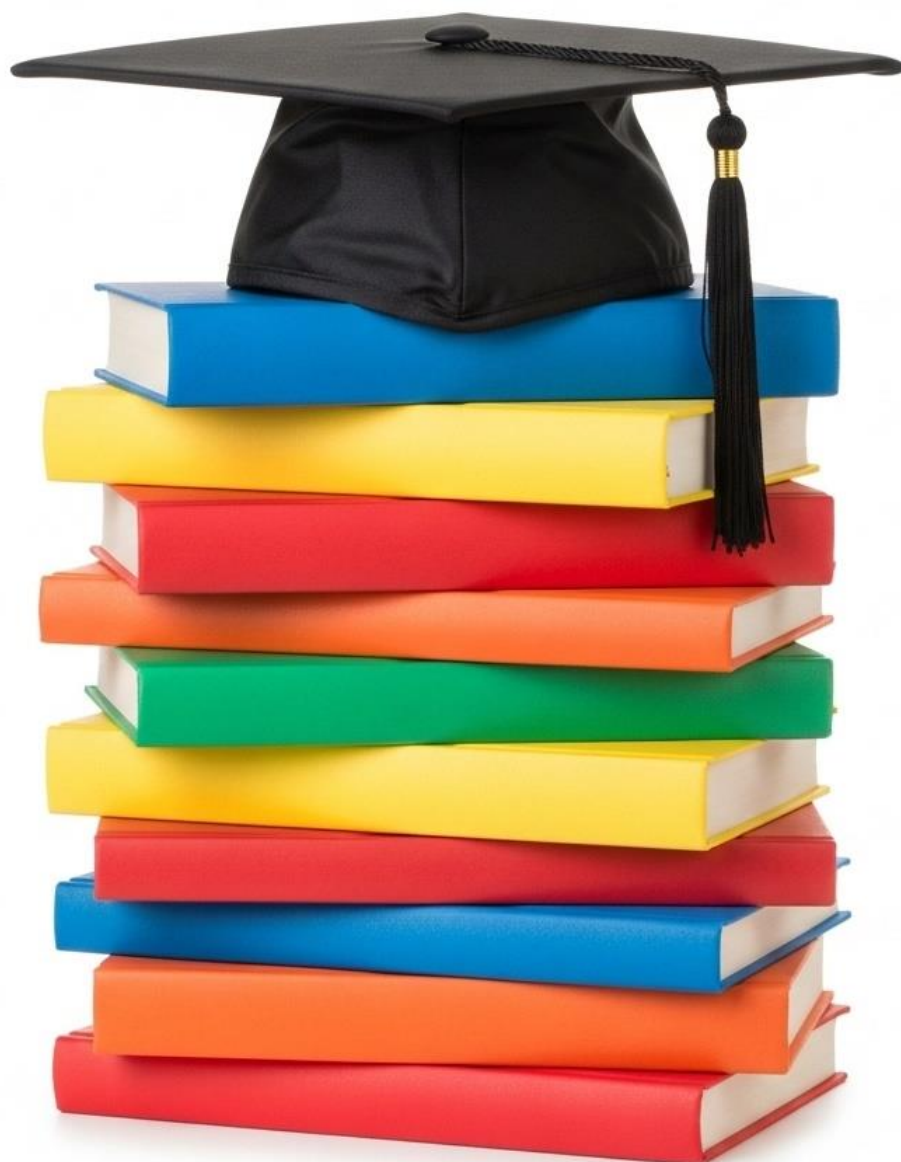

**SOPRONI
EGYETEM** |

LÁMFALUSSY SÁNDOR
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI
KAR

TANULMÁNYKÖTET 2025

Válogatás a Széchenyi István Doktori Iskola hallgatóinak munkáiból

Szerkesztette: Obádovics Csilla, Resperger Richárd

TANULMÁNYKÖTET 2025

Válogatás a Széchenyi István Doktori Iskola hallgatóinak munkáiból

Szerkesztette:

Obádovics Csilla, Resperger Richárd

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

SOPRON, 2025

Közreadja: a Soproni Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok
Doktori Iskolája

A kötetben megjelent írások szakmai lektorálása kettős vak bírálati rendszerben történt.

Felelős kiadó: Prof. Dr. Fábián Attila
a Soproni Egyetem rektora

Szerkesztők:

Prof. Dr. Obádovics Csilla, Dr. Resperger Richárd

Szakmai lektorok:

Dr. habil. Baranyi Aranka, Prof. Dr. Bártfai Zoltán, Dr. Bartók István,
Bazsóné Dr. Bertalan Laura, Dr. Bednárík Éva, Dr. Cziráki Gábor, Prof. Dr. Dunay Anna,
Dr. Faragó Beatrix, Dr. Hegedűs Szilárd, Dr. Hoschek Mónika, Dr. Keresztes Gábor,
Dr. habil. Koloszar László, Dr. Kópházi Andrea, Dr. habil. Malatyinszki Szilárd,
Dr. Németh Nikoletta, Prof. Dr. Obádovics Csilla, Dr. Palanca Attila,
Pappné Dr. Vancsó Judit, Dr. habil. Papp-Váry Árpád, Dr. Pirger Tamás,
Dr. Prihoda Emese, Dr. Resperger Richárd, Dr. Süle Edit, Dr. habil. Szabó Zoltán,
Prof. Em. Dr. Székely Csaba, Dr. Szóka Károly, Dr. Szőke Tünde Mónika,
Dr. Takáts Alexandra, Dr. Tóth Zsolt György

Borítókép: Google Gemini (AI által generált tartalom)

Tördelőszerkesztő: Dr. Resperger Richárd

ISBN 978-963-334-555-9 (pdf)

DOI: [10.35511/978-963-334-555-9](https://doi.org/10.35511/978-963-334-555-9)

Creative Commons license: CC BY-NC-SA 4.0 DEED

Nevezd meg! - Ne add el! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

ELŐSZÓ

Ez a tanulmánykötet a Soproni Egyetem Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskolája doktorandusz hallgatóinak válogatott munkáit gyűjti egybe, bemutatva az intézményünkben folyó doktori képzés sokszínűségét és tudományos megalapozottságát.

A most megjelenő kötet 22 magyar nyelvű írást tartalmaz, melyek szerzői a jelenlegi aktív doktoranduszaink és adott esetben témavezetőik. A tanulmányok jól tükrözik az elméleti alapokat, a gyakorlati alkalmazhatóságot és az interdiszciplináris megközelítést, amelyek gazdagítják a modern tudományos kutatás sokszínűségét. A kötetben könyvismertetések is helyet kaptak, amelyek segítik az olvasókat abban, hogy szélesebb rálátást kapjanak néhány kapcsolódó tudományos irodalomra.

A kötet célja nem egyszerűen a hallgatók kutatási eredményeinek bemutatása, hanem egyúttal ösztönzőként is szolgál a tudományos párbeszédre, a szakmai fejlődésre és a jövőbeni együttműködések kialakítására. Bízunk benne, hogy e válogatás hozzájárul a doktori iskolában folyó képzés fejlődéséhez, valamint szélesebb értelemben a hazai és nemzetközi tudományos élethez egyaránt.

Köszönetünket fejezzük ki valamennyi szerzőnek, akik elkötelezett munkájukkal hozzájárultak a kötet létrejöttéhez, továbbá a hallgatók témavezetőinek, akik folyamatosan segítik a doktoranduszok tudományos és szakmai fejlődését.

Köszönjük a lektorok áldozatos munkáját is, akik hasznos szakmai tanácsaikkal és jobbtó szándékú észrevételeikkel segítették a hallgatókat a kötetbe kerülő írásuk átdolgozásában, ki egészítésében, hogy még értékesebb és színvonalasabb írásokat adhassunk közre.

Hasznos időtöltést, kellemes szakmai feltöltődést kívánunk a tanulmánykötet olvasása során!

Sopron, 2025. június 1.

*Obádovics Csilla,
a Doktori Iskola vezetője*

*Resperger Richárd,
a Doktori Iskola titkára*

TARTALOMJEGYZÉK

TANULMÁNYOK	7
Innovációs beruházások sikerének mérése: Magyar vállalatok pénzügyi elemzése (Fókuszban a közép- és nagyvállalatok) Angyal Viktória – Vajai Balázs	8
Az Ipar 4.0 hatása a logisztikai munkakörökre: Napjaink kihívásai Balázs-Kalász Adrienn	27
A körforgásos gazdaság vállalati alkalmazása – a Cradle to Cradle Certified szabvány használatának tapasztalatai Kriza Máté	45
A felelős vállalat és a fenntarthatóság kapcsolata a hazai KKV szektorban Mészáros Ádám	63
A hazai agrárinnovációs ökoszisztéma és az agrár szektort érintő, digitális fejlesztésekkel megoldható kihívások bemutatása Holán Balázs Márk	78
Nyugat-dunántúli multinacionális autóipari vállalatok szervezet-fejlesztési célú vizsgálata – egy kvalitatív kutatás eredményei strukturált mélyinterjúk alapján Kovácsné Laczkó Éva Mária	88
A karbantartási tevékenység digitális átalakításához szükséges képzési igények vizsgálata Rostás Sándor	102
Bürokratikus szervezetek fenntarthatósági intézkedéseinek és vezetőik egyéni fenntarthatósági attitűdjeinek vizsgálata Kulbert Gábor – Ionescu Astrid	112
Kapcsolódási lehetőségek idős és fiatalok között: a generációk közötti kapcsolatok iránti nyitottság és azok lehetséges formáinak elemzése az osztrák–magyar határtérség egyetemistáinak körében Takács-Pakai Dorottya	125
Fenntarthatóság vagy praktikum – Home office trendek vizsgálata napjainkban Magyarországon Ionescu Astrid – Kulbert Gábor	138
A reziliencia szerepe a hétköznapiak megélésében Kópházi Andrea – Löwe Éva – Obádovics Csilla	148

A pénzügyi öngondoskodási portfóliók jellemzői	
Kovács Zoltán	163
Finanszírozási és együttműködési lehetőségek egy fenntartható egészségügyért – Heves vármegye egészségügyi ellátásszervezési modellkísérlet	
Stankovics Éva	175
A gyermekkori elhízás hosszú távú társadalmi költségei és a compliance szerepe a prevencióban	
Kovács Erika – Kelen Andrea	197
Márkahűség = Örök Hűség? Miért mondunk igent újra és újra?	
Jámbori Zsuzsanna – Bednárík Éva	212
Gyógyfürdővárosok online identitása	
Horváth Kornélia Zsanett	231
A pozitív pszichológia és az országimázs kapcsolata turisztikai szemszögből	
Szántó Dóra	247
KÖNYVISMERTETÉSEK	264
Modern vállalatértékelés	
Fábiánné Játékos Judit Ilona	265
A projektmenedzsment alapjai I.-II.	
Horváth Géza Sándor	270
Találd ki, valósítsd meg, légy sikeres! Innovációmenedzsment ismeretek és tapasztalatok	
Horváth András – Széles Zsuzsanna	277
Felelős és fenntartható vállalat	
Mészáros Ádám	281
Adatelemzés üzleti, közgazdasági és szakpolitikai döntésekhez	
Holán Balázs Márk	286

A pénzügyi öngondoskodási portfóliók jellemzői

Kovács Zoltán¹

Absztrakt:

Az egyének és háztartások tudatos jövőtervezésének egyik legfontosabb eszköze egy, a várható élethelyzetek kezelését szolgáló, pénzügyi öngondoskodási terv. Egy ilyen több évtizedet átölő terv elkészítése nem egyszerű feladat, hiszen élethelyzeteink folyamatosan változnak, az ember egyre több ismeretet, tapasztalatot szerez és a körülöttünk lévő világ is folyamatosan változik, amihez nekünk is alkalmazkodnunk kell. Emiatt az öngondoskodási tervünknek kellően rugalmasnak kell lennie ahhoz, hogy folyamatosan az életutunkhoz lehessen azt igazítani. A tanulmány célja az egyének és háztartások pénzügyi öngondoskodási portfólióinak a vizsgálata. Szekunder adatok elemzésével keresi az öngondoskodási termékportfóliók jellemzőit és próbál korcsoportonként tipizálni. A részletes eredmények megjelenítésre kerülnek a cikkben, amelyek alapján megállapítható, hogy ugyan élethelyzeteink változásai miatt jól elkülönülő korcsoportokra bontható felnőtt életutunk, azonban a fellelhető statisztikai adatokból nem nyerhető pontos információ az egyes korcsoportok valós pénzügyi öngondoskodási adataira. A statisztikákban megtalálható adatok alapján viszont megfogalmazhatók következtetések az egyes korcsoportok jellemzőiről.

Kulcsszavak: öngondoskodás, demográfia, pénzügy, háztartás

JEL-kódok: G51, G53, H24, I31

The Characteristics of Financial Self-Care Portfolios

Abstract:

One of the most important tools for individuals and households in conscious future planning is a financial self-care plan designed to manage expected life situations. Creating such a plan, which spans several decades, is not an easy task, as our life situations are constantly changing, individuals gain more knowledge and experience, and the world around us is continuously evolving, to which we must also adapt. For this reason, our self-care plan must be flexible enough to be continuously adjusted to our life journey. The study aims to examine the financial self-care portfolios of individuals and households. By analysing secondary data, it seeks to identify the characteristics of self-care product portfolios and attempts to typify them by age group. The detailed results are presented in the article, which show that although our adult life path can be divided into distinct age groups due to changes in life situations, the available statistical data does not provide accurate information on the actual financial self-care data of these individual age groups. However, it is possible to draw conclusions about the characteristics of each age group on the basis of the data available in the statistics.

Keywords: self-care, demography, finance, household

JEL Codes: G51, G53, H24, I31

¹ Kovács Zoltán, doktorandusz

Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar, Széchenyi István Doktori Iskola
(Kovacs.Zoltan@phd.uni-sopron.hu)

1. Bevezetés

Életünk során számtalan olyan élethelyzetbe kerülünk, amelyre gyorsan kell reagálnunk. Ezek a reakciók sokszor csak spontán válaszok egy addig ismeretlen helyzetre, de szerencsére többségében előre tervezett lépések és megoldások egy előre ismert és várt élethelyzetre. A kor előrehaladtával egyre inkább csökkennek spontán reakcióink és egyre több helyzetet vagyunk képesek már ismert módon kezelni. Ez természetes is, mivel a megtapasztalások száma egyre növekszik, ahogy öregsztünk és az élethelyzeteink ismétlődnek. Ez persze nem jelenti azt, hogy idős korunkra már mindenre számítunk és semmi nem jön hirtelen, ismeretlenül, mivel az élethelyzeteink is változnak és megújulnak.

Kérdés, hogy miképpen tudnánk tudatosan, minél több helyzetre előre felkészülni és milyen élethelyzetekre kell egyáltalán felkészülnünk? Élethelyzeteink hozhatnak pozitív és negatív hatásokat egyaránt életünkbe. A pozitív hatásoknak mindenki örül, egy jó hírnek, annak hogy egészségesek vagyunk, vagy egy előre kitűzött célt elértünk, esetleg nyertünk valamit. Ezek az élethelyzetek a testi és lelki egészségünknek tesznek jó szolgálatot és szerencsére anyagi áldozatokkal általában nem járnak. Vannak azonban sajnos negatív hatással járó élethelyzetek is, amelyek általában extra, előre nem tervezett kiadásokat is eredményezhetnek. Hogyan tudnánk gondoskodni magunkról előre, ha váratlan, anyagi kiadással is járó élethelyzetbe kerülünk. Mielőtt erre válaszokat keresnénk, pontosítanunk kell néhány fogalmat. Legelőször is, ha önmagunkról vagy közvetlen hozzátartozóinkról szeretnénk egy jövőbeli helyzetben gondoskodni, akkor tudnunk kell, hogy öngondoskodásról beszélünk. Erre a fogalomra több irányból megközelítve sok különböző definíció létezik. Ezek közül az Állami Számvevőszék megközelítését érdemes megfontolni, amely szerint az öngondoskodáshoz kapcsolódó talán leglényegesebb kulcsszavak és gondolatlemek a következők: váratlan és tervezhető helyzetek kezelési feltételeinek megteremtése, megtakarítási hajlandóság és tudatos takarékoskodás (Mak-kai, 2020). Ez alapján az öngondoskodás egyrészt valamilyen jövőbeli eseményre való felkészülést jelent, másrészt a jövőbeli esemény hatásaira általában valamilyen pénzügyi eszközzel tudunk felkészülni. Az öngondoskodásnak ez a két leglényegesebb fogalmi eleme.

A jövőbeli élethelyzeteinkre való gondoskodás során lassan összeállítunk egy saját öngondoskodási portfóliót, amelyben olyan pénzügyi termékek találhatók amit aktuális korunk élethelyzeteinek kezelésére jónak látunk. Élethelyzeteink, különösen a várható helyzetek azonban életkorunk előrehaladtával változnak. Fiatal korban jellemző az önálló élet megkezdése vagy az első saját ingatlan megvásárlása, míg idősebb korunkban már gyermekeinkről, illetve nyugdíjas éveinkről való gondoskodás élvez prioritást. Emiatt az öngondoskodási portfóliók, így annak egyes elemei is életkori csoportonként változnak, így már életkor specifikus portfóliókról is beszélhetünk.

A tanulmány célja annak vizsgálata, hogy léteznek-e jellemző életkor specifikus öngondoskodási portfóliók a gyakorlatban, illetve ezek a portfóliók alkalmasak-e egy-egy korcsoport öngondoskodási igényeinek a kezelésére? A válaszok keresése szakirodalmi kutatás és szekunder adatok elemzésével történt, a múltbéli statisztikai adatok feldolgozásával.

Természetesen léteznek az öngondoskodásnak egyéb formái is, amelyeket nem feltétlenül anyagi eszközökkel kezelünk és az idősíkjuk sem egyértelműen a jövőbe ható. Ezek egyrészt a fizikai, mentális egészséghez kapcsolhatók, másrészt az boldogság, az önmegvalósítás és a lelki egyensúly dimenzióiban keresendők. Az ilyen jellegű öngondoskodási igényeink leginkább preventív módon, többek közt az életmódunkkal, fizikai és szellemi aktivitásunkkal, étkezési és pihenési szokásainkkal kezelhetők folyamatosan. Ezek az igényeink azonban elvileg nem függnak közvetlenül aktuális élethelyzeteinktől, kezelésük belső igényeinkből fakadóan folyamatosak és nem is mindig feltétlenül anyagi jellegűek. Az elvileg kitétel nem véletlen, hiszen egy tartósan pozitív testi és lelki állapot fenntartása sokszor egyrészt költséges, gondoljunk az elvárt étkezések, mozgásformák és a megfelelő minőségű szabadidő eltöltésének a finanszíro-

zására, másrészt sajnos nem minden élethelyzetben van rá elegendő időnk. Az elemzés kizárólag az anyagi eszközökkel kezelhető várható és váratlan élethelyzetekre koncentrál, az élethelyzetektől független igényekkel a tervek egyéni szempontok és elvárások alapján kiegészíthetők.

2. Szakirodalmi áttekintés

Az öngondoskodás fogalomkörével több tudományág is foglalkozik. A témában jelentős szakirodalom taglalja az öngondoskodás egészségügyi és szociális vonatkozásait, illetve egyes betegségekhez, egészségügyi állapothoz kapcsolt formáit, innovációit. A pénzügyi öngondoskodás speciális megközelítése a fogalomkörnek, az ezzel kapcsolatos szakirodalmi források még szűkösek, mivel a tudatosan felépített öngondoskodási portfólió igénye csupán néhány évtizede fogalmazódott meg társadalmi szinten. A kezdeti kutatások a pénzügyi kultúrával és a pénzügyi képzettséggel kapcsolták össze és ezek fejlettségi szintjének összefüggéseiben vizsgálták főleg. Az egyes élethelyzetekhez kötött és korosztályonként változó öngondoskodási igények tipizálásának, modellezésének gyakorlatilag nem létezik még önálló szakirodalma. A fellelhető források általában egyes kutatások részeredményeiként érintőlegesen foglalkoznak csak a témával. Üde kivétel, amikor korábbi tudományos vizsgálatok eredményei között találkozhatunk új eredményekkel, megállapításokkal.

Ahhoz hogy ez megváltozzon, jelentős változásokra van szükség a társadalmak gondolkodásmódjában és pénzpolitikájában. Például annak felismerésére, hogy a népesség előregedése és a várható élettartam növekedése valószínűleg az emberiség eddigi egyik legnagyobb kihívása lesz a történelem során. A népesség-előreszámítások szerint hazánkban is folyamatosan csökken a népesség. A legvalószínűbb számítási változat szerint Magyarország népessége 2070-re 7,75 millió fő lesz. A kidolgozott forgatókönyvek ráadásul öregedő népességet vetítenek előre, amellyel meg kell tanulnunk együtt élni (Obádovics, 2018). Ez a társadalmi intézmények általános felülvizsgálatát és újragondolását teszi majd szükségessé a családalapítástól a nyugdíjrendszerekig (Holzmann, 2013). El kell fogadnunk, hogy nem csak az állam egyoldalú felelőssége, hogy valaki a megfelelő életszínvonalának fenntartásához elégséges nyugdíjra lesz-e majd jogosult, hanem a leendő nyugdíjas is. Ebben jelenleg nagyfokú elmaradás tapasztalható Magyarországon, egyrészt az egyéni számlák, azaz az átláthatóság meglétében, másrészt pedig a lakosság öngondoskodási hajlandóságában (Bencsik & Pataki, 2024). A rekord alacsony megtakarítási hajlandóság és a hosszú távú pénzügyi tervezés elégtelensége miatt a pénzügyi jólét fontos témává vált mára az egyének, a háztartások és a társadalmak számára is. A témával kapcsolatos kutatások azonban továbbra is ritkák és szétszórtak a különböző tudományágakban (Brüggen et al., 2017).

Az öngondoskodási szemlélet erősítése és a pénzügyi tudatosság fejlesztése közös érdek, a megalapozott pénzügyi döntések hosszú távon hozzájárulnak a gazdaság növekedéséhez és a pénzügyi intézményrendszer fejlődéséhez, stabilitásához. A fejlesztés időigényes folyamat és eredményei hosszú távon jelentkeznek. A cél, hogy a pénzügyi tudatosság a mindennapok részévé váljon és az emberek megfontoltan döntsenek pénzügyeikről (Németh-Lékó, 2020). Az iskolapadból frissen kikerült fiatalok a mindennapi életük során új pénzügyi kihívásokkal szembesülnek. Rengeteg információ zúdul rájuk, nem mindegy, hogy honnan származnak a döntéseikhez szükséges információik, ahogyan az sem, hogy pontosan megértik-e azokat. A kutatók és szakértők egyetértenek abban, hogy a pénzügyi ismeretek oktatását korán, az általános iskolában, de drasztikusabb vélemények szerint már az óvodáskorban el kell kezdeni (Hoschek & Szóka, 2024). A pénzügyi ismeretek és a bizalom hiánya sok esetben korlátozza a háztartások pénzügyi döntéseit. Ennek megoldása sürgető társadalmi érdek (Horváthné Kókény & Széles, 2014). A pénzügyi tudatosság fejlesztése, a pénzügyi tudás bővítése segít a megfontolt választásban a versengő pénzpiaci ajánlatok között, és segít, hogy a döntések megfontoltan, ne a korábbi rutinok alapján történjenek (Kovács & Sütő, 2020).

Dunay és szerzőtársai (2015) kutatásuk során az egyetemista korosztály pénzügyi-gazdasági tudatosságát, értékrendjét vizsgálva megállapították, hogy a vizsgált korosztály értékrendjében kiemelkedik a család, az egészség és a barátok fontossága. A fiatalabb korosztály kevesebbet vár az állami nyugdíjrendszertől, többféle pénztárnak tagja, kihasználja az öngondoskodás adta lehetőségeit. Kovács és Széles (2023) kutatásai megállapították, hogy a végzős középiskolások pénzügyi termékismerete gyenge, több konkrét öngondoskodási eszközről még sokuk nem is hallott. Ebből kifolyólag a pénzügyi termékekhez kapcsolódó adóelőnyök vagy egyéb állami támogatások ismerete is csak felületesnek mondható. A tanulók azonban szükségesnek tartják ezeket az ismereteket és sokan akár tanórán kívül is hajlandóak lennének tenni a megszerzésükért. A fiatalok között a pénzügyi tudatosság azonban nem minden esetben jelenik meg a gyakorlatban a mindennapi élet során (Baranyi et al., 2023). Éppen emiatt nem csak a pénzügyi témák oktatása fontos, hanem azok módszertani hátterének a megismertetése is (Baranyi et al., 2019). A pénzügyi kultúra szintje egy társadalomra nézve rendkívül fontos fejlettséget megítélő mérce (Bárczi & Zéman, 2015).

Az idősebbek általában nem néznek szembe az emelkedő várható élettartammal és a szükségesnél kevesebb megtakarítást halmoznak fel nyugdíjuk kiegészítése céljából (Ágoston & Kovács, 2007). Ahol a férfiak kezelik a pénzügyeket a nők általában kevésbé képzetek pénzügyekben. A nők azonban általában túlélnek férjüket, emiatt az idősebb nők inkább terveznek a jövőre, az özvegyiség fenyegető közeledtével befektetnek a pénzügyi ismeretekbe. Az özvegyiség váratlan bekövetkezése esetén azonban felkészültségük elégtelennek bizonyul (Hsu, 2016).

3. Élethelyzetek

Egy ember az élete során nagyon sok élethelyzetbe kerül és ezeket folyamatosan kezelnie kell. Vannak olyan helyzetek, amik rendszeresen ismétlődnek és rutinossá válik a kezelésük és vannak olyanok is, amelyek egy élet során csak egyszer fordulnak elő, sőt vannak olyanok is, amelyeket ismerünk ugyan, de soha nem éljük át. Sok élethelyzet először, meglepő, néha ijesztő is, de ha megismétlődik, akkor már felkészültebben tudunk reagálni rá. De hogyan lehetne ezeket az élethelyzeteket egymástól megkülönböztetni, csoportosítani és hogyan lehet rájuk tudatosan, előre felkészülni? A legelső lépés, hogy megismerjünk minél több az életünk során ránk váró helyzetet, amelyek alapvetően két csoportba oszthatók: várható élethelyzetek és váratlan élethelyzetek. Azok a várható élethelyzetek, amelyekről tudjuk, hogy be fognak következni és azt is tudjuk, hogy körülbelül mikor. A váratlan élethelyzeteinket is ismerjük, bekövetkezésük azonban bizonytalan. Egyrészt nem tudjuk melyik fog bekövetkezni, másrészt nem tudjuk, hogy mikor és sajnos előre azt sem tudjuk, hogy egy váratlan helyzet életünk során hányszor fog bekövetkezni.

Tovább csoportosíthatjuk élethelyzeteinket attól függően, hogy a megoldásuk mekkora anyagi teherrel jár. Így léteznek olyan helyzetek, amelyek megoldásához nincs szükség előre gondoskodásra, a napi kiadásainkból kezelhetők, mert a családi költségvetés során számolunk ilyen kiadásokkal. Ezek általában a gyakori, rendszeresen ismétlődő élethelyzetek. Léteznek továbbá olyanok is, amelyek megoldásához előgondoskodás, vagyis tudatos előre tervezés szükséges, mert a napi kiadásaink mellett nem vagyunk képesek ezeket kezelni. Ezek szerencsére a ritka élethelyzetek.

3.1. Várható élethelyzetek

A várható élethelyzetek közül talán a legalapvetőbbek a háztartási rezsi befizetése vagy a mindennapi bevásárlás. Elsőre furcsa ezeket élethelyzeteknek titulálni, de ha belegondolunk, akkor ezek a legalapvetőbb szükségleteink és ezek kielégítése függ az aktuális élethelyzetünktől. Amíg a szüleinknél lakunk lehet, hogy nem is kell ezekkel foglalkoznunk, de ha önálló életet akarunk kezdeni, akkor ezek a helyzetek az elsők, amikkel szembesülünk. Gyakori például tél előtt egy új kabát vásárlása vagy egy családi kirándulás, esetleg a hétvégi szórakozás, amelyek

kiadásait már tervezetten kell kalkulálnunk. Ezek a mindennapos kiadásaink is tulajdonképpen várható élethelyzeteket kezelnek, amikre a havi költségvetésünk során felkészülünk. Idáig a tervezésben szinte mindenki eljut, hiszen egy egyszerű havi bevétel és kiadás terve mindenki-nek kell, hogy legyen, mert ez alapján tudja a mindennapi életét lebonyolítani.

A várható élethelyzetek nagyobb eseményekhez is kapcsolódhatnak. Ilyenek például a gyermek iskolakezdése, ahol az összes iskolaszer, az egyéb szükséges eszköz, ruházat beszerzése jelentős egyszeri kiadás. vagy a felsőfokú tanulmányok megkezdése is, ahol a felszerelésen kívül sokszor kollégiumot vagy albérletet, esetleg tandíjat is kell fizetni. Ilyenek még az első gépkocsi vagy az első lakás megvásárlása és a házasságkötés is, de idetartoznak még a gyermekvállalás, a nagyobb lakásra váltás, majd később a gyermek iskoláztatásának a várható kiadásai is. Életünk második felében már számolnunk kell a nyugdíjas éveink anyagi biztonságának a megteremtésével és az elmúlásunk költségeivel is. Ezek az életben általában csak egyszer előforduló események jellemzően anyagilag megterhelő élethelyzetek, felkészülni rájuk azonban sokszor évtizedeink vannak. Mindenki jól ismeri ezeket a jelentősebb életeseményeket és saját maga előre tudja tervezni, hogy várhatóan melyek és mikor fognak előfordulni a saját életében.

A várható élethelyzetekre való felkészülést megkönnyíti, hogy egyrészt azokat ismerjük és tudjuk, hogy be fognak következni, másrészt azt is körülbelül tudjuk, hogy a bekövetkezésük mekkora anyagi teherrel fog járni. Emiatt a várható élethelyzetekre való felkészülésünk egy dimenziós, csak az a kérdés, hogy mikor következik be az esemény.

3.2. Váratlan élethelyzetek

Előfordul néha, hogy elromlik a mobiltelefonunk, tönkremegy a cipőnk vagy hirtelen csöpögni kezd a csap a fürdőszobánkban, esetleg defekt miatt új gumit kell venni az autónkra. Ezek váratlan, előre nem tervezett, de sajnos gyakran előforduló élethelyzetek és egyúttal azokkal járó általában nem magas, de a napi kiadásokat mindenképpen meghaladó kiadások. Ezek költségei általában a családi költségvetés tartalékaiból vagy rövidtávú megtakarításokból, esetleg gyorskölcsönökből rendezhetők, nem szükséges ezek fedezetéről külön gondoskodnunk.

Életünk során azonban sajnos több váratlan, szerencsére ritka eseményre is számítanunk kell. Ezek olyan események, amiket szeretnénk elkerülni, hogy velünk soha ne forduljanak elő, de mégis megtörténhetnek. Érhet minket váratlan betegség, amelyből a felépülésünk jelentős költségekkel járhat. Szenvedhetünk balesetet, amibe akár bele is rokkannhatunk vagy belehalhatunk. Ha túléljük, ha nem, családunk anyagi biztonsága hosszútávon veszélybe kerülhet. Ugyan ez a helyzet, ha lakásunkban, autónkban vagy más vagyontárgyainkban keletkezik nagyobb kár, mert ezek javítása, pótlása jelentős kiadással jár. Szintén komoly anyagi problémákat okozhat, ha elveszítjük munkahelyünket.

A váratlan élethelyzetek érdekessége, hogy paradox módon pont azzal válnak várhatóvá, hogy előre megismerjük őket. Szeretnénk elkerülni mindet, de tudjuk, hogy ennek ellenére mégis bármikor, bármelyik előfordulhat. Az előfordulásukat vagy hatásukat preventív eszközökkel csökkenthetjük ugyan, de teljesen ki nem zárhatjuk életünkéből. A váratlan élethelyzetek azáltal válnak jól kezelhetővé, hogy időben megismerjük őket, megtervezzük kezelésük módjait és így fel tudunk rájuk készülni (Kovács et al., 2021). A váratlan élethelyzetekre való felkészülés során szem előtt kell tartanunk, hogy a várható élethelyzetek egy dimenziójához képest a váratlan élethelyzeteknek három dimenziója is létezik. Kérdéses hogy mikor következik be egy esemény, az is kérdéses, hogy az életünk során hányszor, tovább azt sem ismerjük előre, hogy mekkora anyagi teherrel fog járni. Emiatt a váratlan élethelyzetekre nehezebb és egyben fontosabb is a felkészülés.

4. Öngondoskodás korcsoportonként

Az élethelyzetek csoportosítása és tipizálása során többször esett szó arról, hogy élethelyzeteink az életkor előrehaladtával folyamatosan változnak. Ennek az életkor specifikus várható élethelyzetek egymásutánisága és a váratlan élethelyzetek folyamatos változásai az okai. Az öngondoskodás eszközeiként az élethelyzetek kezelésére használható pénzügyi konstrukciók is folyamatosan változnak, fejlődnek, megújulnak és az állami támogatási rendszerek is rendszeresen módosulnak. Ezek miatt időnként meg kell változtatni öngondoskodási portfóliónkat. Nem nevezhető ez teljes újratervezésnek, mivel életünk mérföldkövei ritkán változnak, inkább aktualizálásnak, korszerűsítésnek nevezhető ez a folyamat.

Adódik a kérdés, hogy léteznek-e életkor vagy korcsoport specifikus öngondoskodási portfóliók és, ha igen, akkor ezek miben változnak az idők során? Ahhoz, hogy erre választ keressünk, meg kell határozni, hogy milyen életkori csoportbontásban gondolkozzunk. Ehhez két szervezet adataiból érdemes kiindulni. Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) legtöbbször használt csoportosítása alapján a felnőttkor 15–59 éves korig tart, ezután jön az öregkor. A felnőttkort két csoportra, 15–39 évig a fiatalabb felnőtt korúakra és 40–59 évig az idősebb felnőtt korúak bontja. Ezzel szemben az Európai Unió és az Európa Tanács 65 éves kornál húzza meg az időskor határát, mivel a legfejlettebb országokban 65 év a hivatalos nyugdíjkorhatár jelenleg (Kapitány, 2015).

Két csoportra bontás jó kiindulási alap, azonban túl szűk teret adna a vizsgálódáshoz, emiatt az öngondoskodási preferenciák vizsgálatához a felnőtt korúakat érdemesebb három kohorszra tovább osztani. Az első a 18–35 éves fiatal felnőttek, a második a 36–50 éves középkorú felnőttek, a harmadik pedig az 51–65 éves idősebb felnőttek korcsoportja. A fiatal felnőttek alsó korhatárát 18 éves korban célszerű meghúzni, mivel általában ebben a korban fejeződnek be a középiskolai tanulmányok és kezdődik az önálló felnőtt élet, innen jellemző, hogy valakinek saját jövedelme van, és általában itt kezdődik meg az önálló pénzkezelés is. A saját lábra állás, a párkeresés, az önálló lakhatás megteremtése, esetleg a házasság és az első gyermek megszületése, mint élethelyzetek esnek körülbelül ebbe a korcsoportba, jellemzően 35 éves korig. A középkorú felnőttek korcsoportját ezek után a gyermek vagy gyermekek felnevelése, iskoláztatása, önálló élethez segítése, a munkahelyi karrierépítés és nagyobb ingatlanba költözés élethelyzetek jellemzik és ez körülbelül 50 éves korig tart. Az idősebb felnőttkor a saját időskorra történő felkészülés, az egészség megtartás és már az unokákkal kapcsolatos élethelyzetek kora, amelynek a felső korhatára egyszerűen a magyarországi nyugdíjkorhatárig tehető, ahol jelentősen megváltozik az élet. Érdemes a nyugdíjasok korcsoportját negyedik korcsoportként is vizsgálni, hiszen esetükben is beszélünk öngondoskodásról. Ebben a korban az egészség megtartása, a fiatalabb családtagok támogatása és a felkészülés az elmúlásra a jellemző élethelyzetek. Ez a csoport negyediként kapcsolódhat a felosztásba.

A korcsoportonkénti öngondoskodási portfóliókat és azok változásait a legjobban egy célzott primer kutatással lehetne felmérni. Az ott kapott eredmények alapján lehetséges, hogy az elméleti szinten felállított korcsoportok határait is pontosítani lehetne olyan tipikus életkorokra, ahol az öngondoskodási preferenciák élesen megváltoznak. Primer kutatás hiányában a fellelhető statisztikai adatok adhatnak támpontot egy korcsoportonkénti öngondoskodási portfólió elemzéshez. Ezzel azonban a legnagyobb probléma az, hogy ilyen jellegű publikus statisztikák Magyarországon nem léteznek. A pénzügyintézeteknek többféle jelentési kötelezettséget is előírnak a jogszabályok és az ezekben a jelentésekben lévő adatok sok esetben publikusak is. A Magyar Nemzeti Bank (MNB) és a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) rendszeresen közöl iparági és országos statisztikákat. Fellelhetőek egyes pénzügyi vállalkozások egyedi statisztikái is, főleg a pénzügyintézetek éves jelentéseiben, de ezek csak összesített adatokat tartalmaznak, egyes ügyfélcsoportjaikról, a szolgáltatásaikat igénybe vevők életkoráról, élethelyzeteiről nem tartalmaznak adatokat. A gyakorlatban a korcsoport preferenciák elemzéséhez szükséges statisztikai adatok sajnos nem léteznek, ezért információk hiányában nem lehetséges egzakt, korcsoportonkénti öngondoskodási portfóliókról következtetéseket levonni. Mivel a primer kutatás

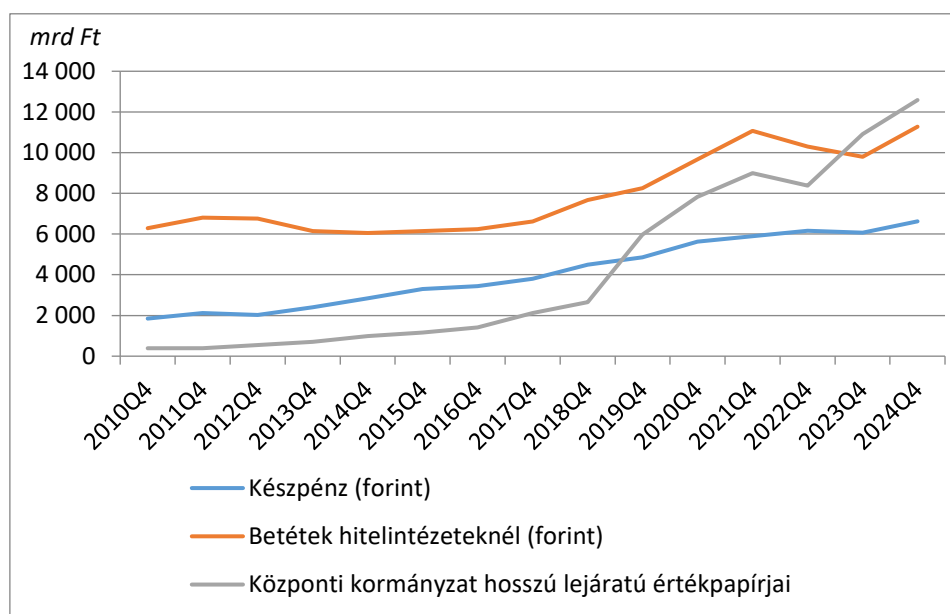
nem része jelen elemzésnek, így csak az általános piaci adatok elemzésére szorítkozhatunk és azok valamint empirikus tapasztalatok alapján egy elméleti öngondoskodási modellalkotásra vállalkozhatunk.

5. Eredmények: az öngondoskodás pénzügyi statisztikái

Ahogy láttuk, az egyes élethelyzetek kezelésének legfontosabb eszközei a különböző megtakarítási, biztosítási és hitel konstrukciók.

Az 1. ábrán a magyar háztartások készpénz állományának, a hitelintézeteknél lévő betétállományának valamint az állampapírokban lévő megtakarítás állományának alakulását láthatjuk az elmúlt 15 év során. A készpénzállomány folyamatos, egyenletes emelkedése figyelhető meg az időszak elején, ami 2022-től stagnálásba, majd ismét enyhe növekedésbe vált. A hitelintézeti betétállomány a kezdeti visszaesés után szintén folyamatosan emelkedett, majd 2022-2023-ban erős visszaesést produkált, ami ez után ismét emelkedőre váltott. Az állampapírokban lévő megtakarítások folyamatos enyhe emelkedése 2018-tól látványosan megnőtt és a 2021. évi átmeneti visszaesést követően ismét emelkedni tudott, megelőzve a hitelintézeti betétek állományát is.

Az állampapírban tartott megtakarítások hirtelen megemelkedése nem véletlen, az utóbbi években ezeknek az értékpapíroknak jelentősen megnőtt a kamata, sokszor infláció feletti hozamot lehetett velük realizálni. Ennek a hatása átmenetileg csökkentette a banki betétek állományát és állította meg a készpénzállomány növekedését. Az adatokból látható, hogy a magyar lakosság érzékeny a hozamokra, amint jobb lehetőséget lát, megtakarítási formát vált. E mellett azonban szereti a pénzt készpénzben tartani, de jó hozam esetén ezen a szokásán is képes változtatni. Ez a tudatosság az öngondoskodás hasznára válik minden korcsoportban, azonban arra vonatkozó adatok az ábrából nem szűrhetők le, hogy melyik korcsoport tudatossága a legmagasabb a megtakarítási termékek esetén. Annyi viszont sejthető, hogy valószínűleg az idősebb korosztály képes jelentős megtakarításokat fenntartani, tehát ez a korosztály talán tudatosabbá vált az elmúlt időszakban megtakarításai kezelésében.

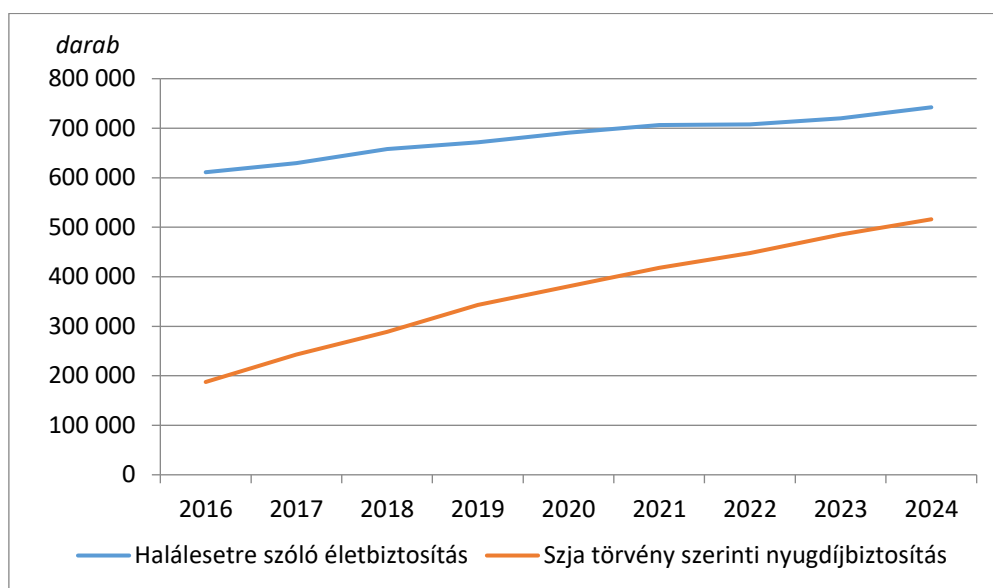

1. ábra: A magyar háztartások készpénz, bankbetét és állampapír állományának alakulása 2010Q4-2024Q4 között évenként

Forrás: Saját szerkesztés, MNB (2025a) alapján

A 2. ábrán a halálesetre szóló életbiztosítások és a személyi jövedelemadó (SZJA) kedvezményrel támogatott nyugdíjbiztosítások számnak alakulását láthatjuk az elmúlt nyolc évben, amikortól ilyen jellegű adatokat az MNB publikál. A halál esetére szóló biztosítások száma egyenletesen emelkedik, a 2016-os 611 ezer darabról 2024-re 742 ezer darabra nőtt a számuk, ami 21,4%-os növekedés. Az adókedvezményben részesülő megtakarítás jellegű nyugdíjbiztosítások száma még ennél is meredekebben nő, a 2016-ban élő 187 ezer darab szerződés száma 2024-re 516 ezer darabra nőtt, 176%-os emelkedést produkálva.

Mindkét biztosítási fajta állományának az emelkedés tudatosabb öngondoskodást feltételez. A halál esetére szóló biztosítások a hátramaradott hozzátartozókról, míg a nyugdíjbiztosítások a saját idős korunkról való gondoskodás alapeszközei. Az utóbbiak számának jelentős emelkedés mindenképpen pozitív fejlemény, azonban e termékek esetén sem tudunk pontosan következtetni a korcsoportonkénti változásokra. Annyit talán itt is feltételezhetünk, hogy a nyugdíjbiztosítások az idősebb felnőtt korosztály tipikus termékei, és talán ennek a korcsoportnak a tudatosság növekedését jelezhetik ezek a számok is.

2. ábra: A halálesetre szóló életbiztosítások és a nyugdíjbiztosítások darabszámainak alakulása 2016-2024 között évenként

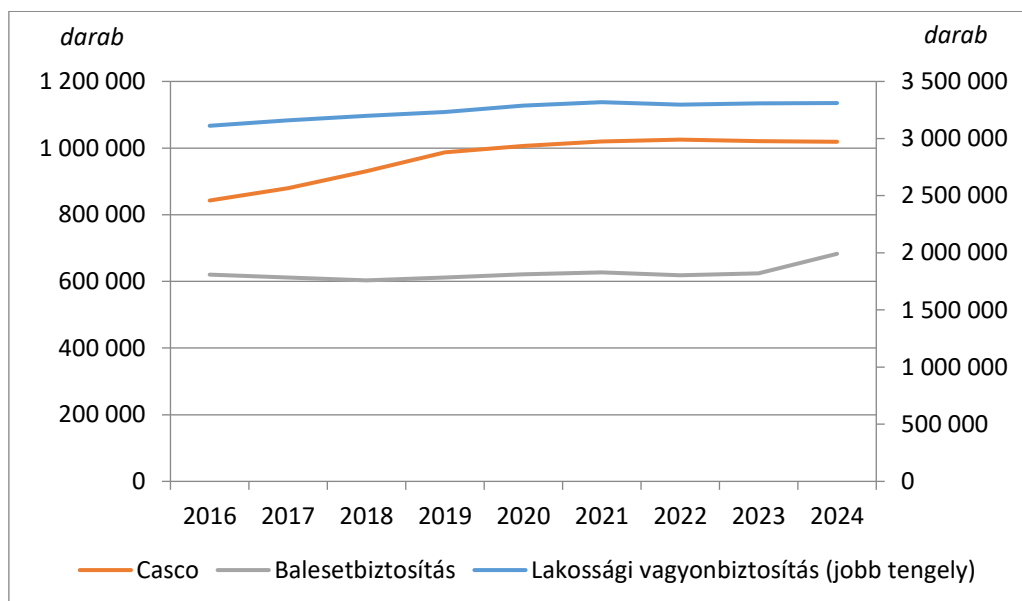
Forrás: Saját szerkesztés, MNB (2025b) alapján

A 3. ábrán a lakossági vagyonszámok (lakásbiztosítások), a casco biztosítások és a balesetbiztosítások elmúlt nyolc évi darabszám változásai láthatók. Mindhárom termékcsoporthoz az elmúlt években gyakorlatilag stagnált. Ugyan a lakóingatlanok és személygépkocsik száma, illetve a lakosság létszáma sem nőtt ugyanebben az időszakban, így a stagnálás a kockázatkezelési hajlandóság közel változatlanságát mutatja.

Öngondoskodás szempontjából ez a kritikus kockázatok kezeletlenségét jelenti, a számok alapján az elmúlt időszakban nem lett tudatosabb a vagyonnal és a balesetekkel kapcsolatos kockázatok kezelése. Itt sem lehet az adatokból egyértelmű következtetéseket levonni a korcsoporti jellemzőkre. Elméletileg annak érdeke vagyonszámot kötni, akinek van vagyona. Mivel egyrészt a hitelekre vásárolt vagyonelemekre a bankok általában kötelezik a biztosításkötést, másrészt hitelek főleg a fiatalabbaknak van, emiatt az adatok alapján lehetséges, hogy a fiatalok biztosítás ellátottsága magasabb, míg pont az idősebb korosztályok vagyonának nincs biztosítási fedezete. Így az idősebbek jobban kitéttek egy vagyonvesztés esetén a nyugdíjas éveik anyagi bizonytalanságának. Persze ezek szintén csak feltételezések.

A balesetbiztosítások számának stagnálása is furcsa jelenség. Ezek nagyon olcsó, de ugyanakkor magas kockázati fedezetet adó termékek, amelyek minden korosztályban haszno-

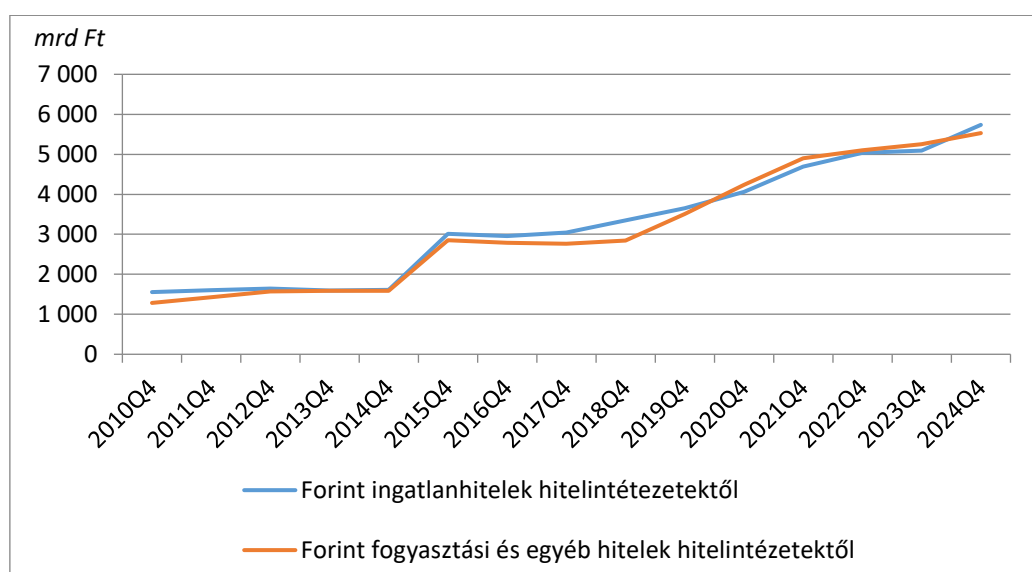
sak és a váratlan élethelyzetek megoldásának a legfontosabb eszközei, ráadásul árazásuk független az életkortól, vagyis mindenki számára ugyan annyiba kerülnek általában. Ilyen szerződésnek minden korosztály optimális öngondoskodási portfóliójában helye van, de az idősebbekben mindenképpen.

3. ábra: A lakossági vagyonbiztosítások, casco és balesetbiztosítások darabszámának alakulása 2016-2024 között évenként

Forrás: Saját szerkesztés, MNB (2025b) alapján

A hitelezés elmúlt 15 évét vizsgálva a 4. ábrán látható, hogy az ingatlancélú hitelek és a fogyasztási és egyéb célú hitelek állomány évek óta együtt mozog. A piaci folyamatok ugyanúgy hatnak minden fajta hitelre. Enyhe stagnálás után 2015-ben jelentős növekedés volt a hitelezésben, ami gyakorlatilag enyhébb ívben a mai napig tart. Az ingatlanhitelek átmeneti többletét mára az egyéb hitelek vették át, azonban a különbségek nem jelentősek. Érdekes, hogy az elmúlt évek jelentős ingatlanár emelkedéseit, ahol az ingatlan árak gyakorlatilag megduplázódtak az ingatlanhitelezés nem követte ilyen mértékben.

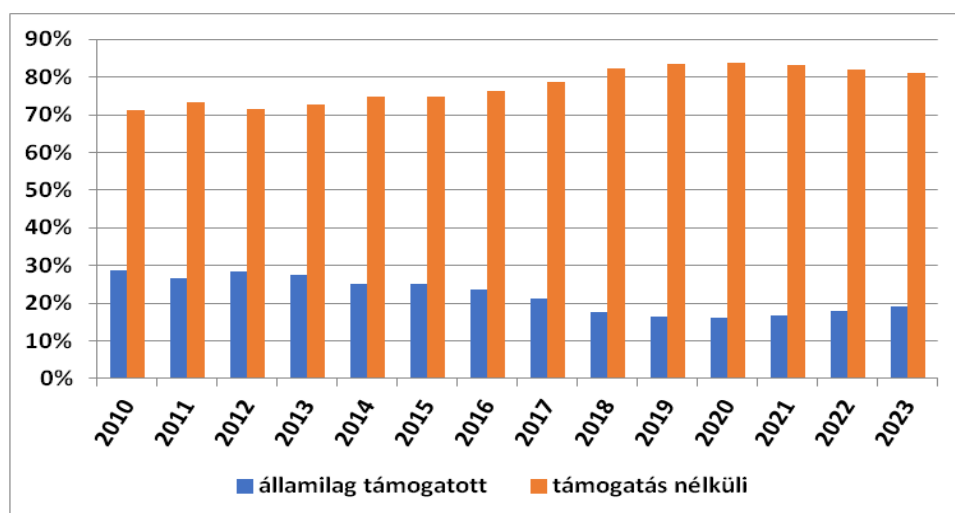

4. ábra: Az ingatlancélú hitelek és a fogyasztási és egyéb célú hitelek állományának alakulása 2010Q4-2024Q4 között évenként

Forrás: Saját szerkesztés, MNB (2025a) alapján

Az 5. ábrán az államilag támogatott és az államilag nem támogatott lakáscélú hitelek állományának megoszlása látható az elmúlt 15 évben. (A cikk írásakor a KSH még nem publikálta a 2024 évi adatait.) 2013-tól a támogatás nélküli hitelek aránya folyamatosan nőtt és ez a folyamat csak 2020 után fordult meg, a támogatott hitelek arányának a minimális növekedésével. A 2016-tól jelentősen megemelt összegű családi otthonteremtési kedvezmény (CSOK) és a 2019-ben bevezetett Falusi CSOK és kedvezményes babaváró hitel együtt sem tudta jelentősen a támogatott lakáshitelek felé billenteni a piacot.

A hitelezési adatokból sem lehet egyértelmű korcsoportonkénti adatokat kiolvasni, azonban az mindenképpen elgondolkasztó, hogy az ingatlancélú hitelek és az egyéb hitelek volumene mennyire együtt mozog, vagyis ingatlanunkon kívül egyéb vagyontárgyainkat is előszeretettel vesszük meg hitelre. Érdekes lenne egy primer kutatás során megismerni, hogy vajon ezek a hitelek milyen jellegűek, milyenek a kondícióik és az adott célra a legmegfelelőbbek-e. Csak remélni lehet, hogy a fogyasztói hiteleknek csak kis része impulzusvásárlás következménye, ahol rekord magas kamatozású fogyasztási kölcsönnel valósul meg egyes tartós fogyasztási cikkek, jellemzően háztartási gépek és használt járművek finanszírozása. Az ingatlanvásárlás kapcsán pedig az különösen elgondolkodtató, hogy a sok támogatott ingatlancélú hitelkonstrukció mellett miért csak 20% alatti ezek aránya az ingatlan hitelezésben, miért nem használják ki jobban a támogatott ingatlanhitel lehetőségeket a háztartások. Ha azt feltételezzük, hogy a fiatalabb korosztály vesz igénybe ingatlancélú hiteleket főleg, akkor érdekes kérdés, hogy miért nem a támogatott hiteleket választják.

5. ábra: Az államilag támogatott és nem támogatott lakáscélú hitelek állományainak a megoszlása 2010-2023 között évenként

Forrás: Saját szerkesztés, KSH (2025) alapján

6. Összefoglalás és következtetések

Az életünk során várható és váratlan élethelyzetek ismerete és az élethelyzetek kezelési eszközeinek az ismerete előnyt jelent minden egyén és háztartás számára. Ahhoz, hogy tudatosan tudjunk készülni élethelyzeteinkre célszerű egy öngondoskodási tervet készíteni és ehhez kapcsolódóan tudatosan felépíteni egy öngondoskodási portfóliót. Élethelyzeteink korcsoportonként változnak, mindenkor portfóliónkat ezért időnként meg kell újítani, aktualizálni kell.

A rendelkezésre álló múltbéli statisztikai adatokból nem lehetséges egyértelműen kimutatni egy-egy korcsoport rá jellemző öngondoskodási szokásait, a nem korcsoport specifikus adatokból azonban néhány következtetés levonható. Az elmúlt években befektetéseinkkel tudatosabbak váltunk. A lakossági készpénz mennyiség egy része és a banki megtakarítások jelentős része vándorolt át magasabb kamatozású állampapírokba és ezzel magasabb hozamot

realizálhatott a lakosság megtakarításaira. Az államilag támogatott nyugdíj megtakarítások állománya is jelentősen nőtt az elmúlt évek során, ami szintén a tudatosabb takarékoskodást mutatja. Vagyontárgyaink biztosítottasága azonban darabszámban stagnálást mutat az elmúlt időben, vagyis vagyonunk emelkedését nem követte a biztosítási védelem növekedése. Ugyan ez a helyzet a balesetbiztosítások esetén is. Hitelfelvételi szokásaink sem változtak jelentősen, a fogyasztási hitelek állománya évek óta megegyezik, és együtt mozog az ingatlanhitelek állományával, és ingatlanhiteleinknek csak kevesebb, mint ötöde államilag támogatott konstrukció. Biztosítások és hiteltermékek esetén jelenleg még elmaradt a megtakarítások során észlelt áttérés a tudatosság irányába. Megállapítható, hogy a háztartások többsége már felismerte a tervezett takarékoskodás előnyeit, azonban a különböző állami támogatások, adóelőnyök kihasználása még nem tudatos. Ezek nélkül pedig magasabbak a háztartások kiadásai az ideálisnál.

Irodalomjegyzék

- Ágoston, K. C., & Kovács, E. (2007). A magyar öngondoskodás sajátosságai. *Közgazdasági Szemle*, 54(6), 560–578.
<https://epa.oszk.hu/00000/00017/00138/pdf/3agoston-kovacs.pdf>
- Baranyi, A., Csernák, J., & Tóth, E. (2019). Results of the survey on studying finance basics. *Limes: A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos évkönyve*, 6, 27–38. https://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2021/02/limes-2019_tom-vi_vi-evfolyam.pdf
- Baranyi, A., Zsigrai, H., & Széles, Zs. (2023). A pénzügyi tudatosság érvényesülése a zöld pénzügyi megoldások terén. In Zs. Széles, & T. M. Szőke (szerk.), *A mesterséges intelligencia szerepe a fenntartható gazdasági döntésekben – XVII. Soproni Pénzügyi Napok pénzügyi, adózási és számviteli szakmai és tudományos konferencia: Konferenciakötet* (pp. 95–106). Soproni Egyetem Kiadó. <http://publicatio.uni-sopron.hu/2919/>
- Bárczi, J., & Zéman, Z. (2015). A pénzügyi kultúra és annak anomáliái. *Polgári Szemle*, 11(1–3), 102–109. https://polgariszemle.hu/images/content/pdf/psz_2015_1-3.szam_9.pdf
- Bencsik, G., & Pataki, L. (2024). Az öngondoskodás szerepe a hazai nyugdíjrendszer fenntarthatóságában. *Gazdaság & Társadalom / Journal of Economy & Society*, 17(1), 69–96.
<https://doi.org/10.21637/GT.2024.1.04>
- Brüggen, E. C., Hogreve, J., Holmlund, M., Kabadayi, S., & Löfgren, M. (2017). Financial well-being: A conceptualization and research agenda. *Journal of Business Research*, 79, 228–237. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.03.013>
- Dunay, A., Swadzba, U., Vinogradov, S., & Illés, B. Cs. (2015). Magyar egyetemi hallgatók pénzügyi tudatossága és vállalkozói attitűdje. In M. Veresné Somosi, & K. Lipták (szerk.), *Mérleg és Kihívások IX. Nemzetközi Tudományos Konferencia: Konferencia kiadvány* (pp. 516–528). Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar.
<https://gtk.uni-miskolc.hu/files/8799/>
- Holzmann, R. (2013). An Optimistic Perspective on Population Ageing and Old-Age Financial Protection. *Malaysian Journal of Economic Studies*, 50(2), 107–137.
<https://mjes.um.edu.my/index.php/MJES/article/view/2871/1045>
- Horváthné Kökény, A., & Széles, Zs. (2014). Mi befolyásolja a hazai lakosság megtakarítási döntéseit? *Pénzügyi Szemle*, 59(4), 457–475. <http://hdl.handle.net/2437/281471>
- Hoschek, M., & Szóka, K. (2024). A pénzügyi kultúra és a tudatosság szintjének felmérése a Soproni Egyetem hallgatói körében: A 2022. évi kérdőíves kutatás eredményeinek bemutatása. *Gazdaság & Társadalom / Journal of Economy & Society*, 17(1), 97–112.
<https://doi.org/10.21637/GT.2024.1.05>

- Hsu, J. W. (2016). Aging and Strategic Learning: The Impact of Spousal Incentives on Financial Literacy. *Journal of Human Resources*, 51(4), 1036–1067.
<https://doi.org/10.3368/jhr.51.4.1014-6712R>
- Kapitány, B. (szerk.) (2015). *Demográfiai fogalomtár*. KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
<https://demografia.hu/hu/letoltes/kiadvanyok/Demografiai-Fogalomtar.pdf>
- Kovács, L., & Sütő, Á. (2020). Megjegyzések a pénzügyi kultúra fejlesztéséről. *Gazdaság és Pénzügy*, 7(1), 137–146. <https://doi.org/10.33926/GP.2020.1.6>
- Kovács, Zs., Dunay, A., Vinogradov, S., Nagy, K., & Illés, B. Cs. (2021). Végzős középiskolások pénzügyi kultúrával és öngondoskodással kapcsolatos ismeretei Magyarországon. *Gazdaság & Társadalom / Journal of Economy & Society*, 14(3–4), 123–150.
<https://doi.org/10.21637/GT.2021.3-4.07>
- Kovács, Z., & Széles, Zs. (2023). Hungarian secondary school students' self-care knowledge in practice. In *12th International Conference of Management Sustainability – Security – Quality Book of Proceedings* (pp. 179–183). Faculty of Management of Czestochowa University of Technology. <https://doi.org/10.17512/CUT/9788371939563/28>
- Központi Statisztikai Hivatal. (2025). 18.1.1.16. Lakáscélú hitelek [STADAT-tábla]. Letöltve: 2025. március 17., forrás: https://www.ksh.hu/stadat_files/lak/hu/lak0016.html
- Magyar Nemzeti Bank. (2025a). Háztartási adatok: A háztartások részletes negyedéves pénzügyi számlái [Táblázat]. Letöltve: 2025. március 17., forrás: https://statisztika.mnb.hu/timeseries/haztadatok_hu.xlsx
- Magyar Nemzeti Bank. (2025b). Biztosítási szektor idősorai: A biztosítóintézetek (kivéve kisbiztosító-egyesületek) szerződésállománya a tárgyidőszak végén (db) [Táblázat]. Letöltve: 2025. március 17., forrás: https://statisztika.mnb.hu/timeseries/idosor_biztosito_2025ine.xlsx
- Makkai, M. (szerk.) (2020). *Elemzés: Nyugdíj, egészségügy, adózás*. Állami Számvevőszék.
https://www.asz.hu/dokumentumok/egeszsegugy_nyugdij_adozas_20200831.pdf
- Németh-Lékó, A. (2020). Pénzügyi tudatosság fejlesztése az öngondoskodási szemlélet erősítéseért. *Biztosítás és Kockázat*, 7(3–4), 90–101.
<https://doi.org/10.18530/BK.2020.3-4.90>
- Obádovics, Cs. (2018). A népesség szerkezete és jövője. In J. Monostori, P. Óri, & Zs. Spéder (szerk.), *Demográfiai portré 2018* (pp. 271–294). KSH Népeségtudományi Kutatóintézet.
<https://demografia.hu/kiadvanyokononline/index.php/demografiaiportre/article/view/2740/2653>

Az internetes hivatkozások utolsó ellenőrzésének időpontja: 2025. június 1.